

Robert Charles Wilson
CHRONOLITAI
Mokslinis fantastinis romanas

Skotas Vardenas su šeima gyveno Tailande ir vieną dieną džunglėse savo akimis išvydo stebuklą - milžinišką kelių šimtų pėdų aukščio akmeninį "paminklą", atsiradusį iš niekur. Nežinia iš kur išdygęs monolitinis gigantas skleidžia stingdantį šaltį ir jonizuotą spinduliavimą. Netrukus kitas Chronolitas, dar didesnis už pirmąjį, išdygsta Bankoko centre, beveik sugriauna miestą ir nužudo tūkstančius žmonių. Gan greitai tokie akmeniniai monstrai ima dygti ir kitose Žemės vietose...

"Geriausias metų fantastinis romanas, ne veltui apdovanotas prestižine John W. Campbell Memorial Award premija".

THE NEW YORK TIMES

Iš anglų kalbos vertė BRONIUS BRUŽAS
Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"
311 tomas. Serija įkurta 1990m.

Robert Charles Wilson - THE CHRONOLITS
New York, Tor books, 2001

Copyright © by Robert Charles Wilson, 2001

Cover art copyright © by Stephen Youll, 2000

Vertimas į lietuvių kalbą © leidykla "Eridanas", 2004

Elektroninė versija © Knygute.lt, 2010

PIRMOJI DALIS

CHRONOLITŲ PASIRODYMAS

1

Savo nudrengtu "Daimleriu" atburzgęs per kietai sutryptą paplūdimio smėlį, palei Hatajaus šokių paviljoną, Hičas Peilis pasiūlė išvysti tai, kas pakeitė pasaulį. Ir manąjį gyvenimą. Bet aš nekaltinu Hičo.

Dabar žinau, jog sutapimų nebūna.

Jis artėjo išsišiepęs, o tai dažniausiai nieko gera nežadėdavo. Puikavosi "amerikiečio, atsidūrusio Tailande" uniforma, išpopuliarėjusia šią malonią vasarą - kariškais šortais, Jono Krikštytojo sandalais, keliais numeriais per dideliais, berankoviais marškinėliais ir gėlėtu sintetiniu galvos raiščiu. Augalotas vyriškis, kitados tarnavęs jūrų pėstininkų dalinyje, nūnai virtęs čiabuviu, užsiželdinęs barzdą ir mažumėlę aptukęs, nepaisant jo drabužių, atrodė grėsmingai. Blogiausia, jog šiuo metu - dar ir šelmiškai.

Tiksliai žinojau, kad Hičas visą naktį prakiurksojo vakarėlio dalyvių palapinėje, kur čiaumojo hašišu įdarytus aštraus skonio pyragėlius, gautus iš Vokietijos diplomatinio korpuso funkcionierės, maitino bičiulę tokiais pačiais gardėsiais, galų gale per potvynį išsivedė ją laukan pasigrožėti nuo vandens paviršiaus atsispindinčia mėnulio šviesa. Tokiu vėlyvu paros metu jis turėjo kur nors kirmyti, užuot būdravęs ir tryškęs džiaugsmu.

Man irgi derėjo gulėti lovoje.

Kelias valandas prasėdėjęs prie laužo nudrožiau pas Džanisę, tačiau mes nemiegojome. Keitlina grįžo namo persišaldžiusi, tad žmona praleido vakarą čiūčiuodama mūsų dukrelę ir kaip visada grumdamsi su armija nykščio dydžio tarakonų, kurie okupavo šiltus, riebaluotus dujinės viryklės tarpelius. Turint omenyje šiuos du faktorius, karštą naktį ir įtampą, jau tvyrojusią tarp mudviejų, nieko keista, jog mūsų barnis tęsėsi kone iki aušros.

Taigi nei Hičas, nei aš nesijautėme žvalūs ar bent galintys blaiviai mąstyti, nors ryto šviesa

įkvėpė man klaidingą įsitikinimą, jog taip skaisčiai nutviekstas pasaulis bylojo apie saugumą bei ramybę. Saulės švytėjimas nublizgino tamsų įlankos vandenį, išryškino žvejybinius vienstiebius burlaivius lyg taškelius radaro ekrane, žadėdamas eilinę giedrą dieną. Paplūdimys panėšėjo į platų, lygų greitkelį, besidriekiantį link bevardžio, tobulumą įkūnijančio tikslo.

- Tas garsas priminė karinio naikintuvo kauksmą, - tarė Hičas, kaip paprastai pradėdamas pokalbį be jokios įžangos, tarsi nė nebūtume išsiskybę ilgesniam laiko tarpui. - Tu jį girdėjai?

Taip, girdėjau. Maždaug ketvirtą ryto, netrukus po to, kai Džanisé griuvo į lovą. Keitlina pagaliau užmigo, ir aš likau vienas virtuvėje, kurios grindis dengė vietomis apdegintas linoleumas, prie stalo gurkšnodamas beskonę kavą. Klausiausi džiaz muziką transliuojančios JAV radijo stoties, žinoma, nepamiršęs pritildyti imtuvo.

Melodiją pusei minutės užgožė statinių trikdžių šnaresys. Tolumoje nuskambėjo griausmas, palydimas daugkartinio aido (Hičo "naikintuvas"), ir neilgai trukus keistas šaltas vėjelis sudrebino ant

palangės sustatytus Džanisės auginamų bugenvilijų vazonus; pasveikindamos žvarbaus gūσιο dvelksmą, tarkštelėjo žaliuzės; Keitlinos miegamojo durys pačios atsidarė, duktė pasivartė tinkleliu apgaubtame lopšyje, sušniurkštė, bet nepabudo.

Ne, tai nepanašu į naikintuvą, veikia į vasaros perkūniją. Galbūt virš Bengalijos įlankos pamažu stiprėjo arba slopo uraganas. Šiuo metų laiku toks gamtos reiškinys pakankamai dažnas.

- Ryte prie Duko sustojo maisto tiekėjai, kurie supirko visą mūsų ledą, - pareiškė Hičas. - Traukė į vieno turtuolio vilą. Užsiminė, jog netoli kalvos kelio vyksta kažkas rimta. Lyg saljutai, o gal artilerijos susišaudymas. Nuo sprogimų išvirto krūva medžių. Norėsi pažiūrėti, Skoti?

- Vis vien neturiu ką veikti, - atsiliepiu.

- Ką?

- Sakau, norėsiu.

Šis sprendimas negrižtamai pakeis visą mano gyvenimą, tačiau aš jį priėmiau tenkindamas sa-

vo užgaidą. Dėl to kaltinu Frenką Edvardą.

Praeitame amžiuje Pitsburgo radijo stotyje dirbęs Frenkas Edvardas sudarė tariamai tikrų, sunkiai paaiškinamų reiškinių rinkinį ("Keisčiau už mokslą", 1959), įtraukęs ir tokias amžinas legendas, kaip "Kasparo Hauserio paslaptis" bei "erdvėlaivis", 1908-aisiais sprogęs virš Tunguskos, Sibire. Knyga ir serija jos pratęsimų buvo didžiai vertinami mūsų namuose tuo metu, kai dėl savo naivumo nuoširdžiai tikėjau panašiais dalykais. "Keisčiau už mokslą" man padovanojo tėvas, ir aš, dešimtmetis vaikišcias, įveikiau apšiurusį, iš bibliotekos išmestą leidinį per tris ilgus vakarus. Jei tėvas manė, jog tokio pobūdžio medžiaga pakurstys berniuko fantaziją, jis neklydo. Tunguska, egzistavusi kitame pasaulio krašte, nė iš tolo nepriminė uždaro Baltimorės kvartalo, kur Čarlzas Karteris Vordenas įkurdino savo nerimastingą žmoną ir vienturtį vaiką.

Laikui bėgant, žinoma, aš nustojau tikėti nepaaiškinamais reiškiniais, tačiau žodis "keistas" tapo asmeniniu mano talismanu. Mano gyvenimo būdas keistas, sprendimas likti Tailande po to,

kai baigėsi sudarytų kontraktų terminai, irgi keistas. Ilgos dienos bei narkotinių vizijų sklidinios naktys, praleistos Čumpono, Ko Samui, Puketo paplūdimiuose, taip pat keistos... keistos kaip painūs senovinių khmerų šventyklų griuvėsiai.

Galbūt Hičas teisuus. Gal provincijoje iš tikrųjų įvyko nesuvokiamas stebuklas. Labiau tikėtina, jog užsiliepsnojo miškas arba iš ginklų pleškino konkuruojančios narkotikų prekeivių gaujos, nutarusios išsiaiškinti tarpusavio nesutarimus, bet, pasak mano bičiulio, maisto tiekėjai tvirtino, esą ten "pasirodė kažkas iš kosmoso". Kas aš toks, kad pulčiau ginčytis? Tuo momentu nenustygau vietoje, juolab kad man nė kiek nemagėjo kiaurą dieną klausytis Džaninės skundų. Velniop pasekmes, nutariau šokdamas ant "Daimlerio" ir prispausdamas prie Hičo nugaros. Motociklas nuburzgė tolyn nuo kranto, už savęs palikdamas melsvą išmetamųjų dujų debesį. Nesivarginau pranešti Džanisei, kur keliauju. Abejojau, ar tai būtų ją sudominę. Šiaip ar taip, namo ketinau grįžti dar prieš sutemstant.

Tais laikais Čumpone bei Satune pradingdavo

nemažai amerikiečių - juos grobdavo ir vėliau reikalavo išpirkos, žudydavo dėl smulkmės arba užverbuodavo į heroino gabentojų gretas, - tačiau aš buvau pakankamai jaunas, kad nekreipčiau į tai dėmesio.

Mes prašvilpėme pro Patą Duką, trobesį, kuriame Hičas neva pardavinėjo žvejybinę įrangą, bet iš tiesų mitriai prekiaavo vietine marihuana, mėgstamu vakarėlių dalyvių kvaišalu, ir pasukome į naują pakrantės plentą. Eismo sąlygos buvo neblogos, kelyje išvydome vos porą aštuoniolika-račių vilkikų, išnirusių iš "C-Pro" žvejybinių fermų, maršrutinius taksi, *songtaev*[\(1\)](#), išdailintus papuošalais lyg karnavaliniai furgonai, turistų autobusus. Vairuodamas motociklą Hičas demonstravo vietiniams būdingą entuziazmą bei narsą, todėl kelionė man asocijavosi su žūtbutinėmis pastangomis suvaldyti šlapimo pūslę. Tačiau drėgno oro šuorai maloniai vėsino, ypač tuomet, kai nurūkome šalutiniu keliu, vedančiu į krašto gilumą, o ką tik išaušusi diena buvo kupina stebuklų.

Atokiau nuo kranto Čumponas virsta kalnuota vietove. Ilgą laiką riedėjome tuščiu plentu, kol pro šalį prašvilpė pasienio policijos falanga, apibėrusi mus žvyro kruša. Akivaizdu, jog išties atsitiko kažkas rimta. Kai stabtelėjome degalinėje, kur Hičas patraukė nusilengvinti į *havng nam*(2), įjungiau nešiojamą radijo imtuvą, susiradau stotį, anglų kalba transliuojančią savo laidas iš Bankoko. Vien tik populiariausių dainų keturiasdešimtukai, nė žodžio apie marsiečius. Bet vos Hičas pravėrė išvietės duris, pro degalinę griausmingai pralėkė Karališkųjų tarybų pajėgų brigada, trys transporteriai ir keliolika išklerusių kariškų džipų. Neseniai ta pačia kryptimi vyko ir vietinė policija. Mudu su Hiču susižvalgėme.

- Ištrauk iš kelionmaišio fotoaparata, - paprašė jis, šį kartą be šypsenos veide, ir į šortus nusivalė rankas.

Priešakyje, tarp vilnijančių kalnų, pamatėme iškilusią ryškia rūko ar dūmų koloną su smailėjančia viršūne.

Aš nežinojau, jog tą rytą mano penkiametė

dukrelė Keitlina pakirdo apimta karštinės, o Džaninė bergždžiai ieškojo manęs ištisas dvidešimt minučių, kol galiausiai pasidavė ir išvežė Keitę į labdaros kliniką.

Ligoninei vadovavo kanadietis, kuris apsistojo Čumpone dar 2002-aisiais ir įkūrė ganėtinai šiuolaikišką operacinę pasinaudodamas fondais, gautais iš kažkokio Pasaulinės Sveikatos Organizacijos skyriaus. Paplūdimio gyventojai praminė jį daktaru Auksarankiu. Jo pagalbos dažniausiai prašydavo viduriuojantys arba sifiliu susirgę nelaimėliai. Tuo metu, kai gydytojas apžiūrėjo Keitliną, mergaitę krėtusi temperatūra jau buvo šoktelėjusi iki 105 laipsnių(3), ir ji tik protarpiais atgaudavo sąmonę.

Džaninė, suprantama, kraustėsi iš proto. Ji, ko gero, tikėjosi paties baisiausio: japoniško encefalito, apie kurio protrūkį tais metais daug rašė laikraščiai, arba dengės karštingės, Mianmare nusinešusios daugybės žmonių gyvybes. Daktaras Auksarankis diagnozavo paprastą gripą, nuo ko vo plitusį Pukete bei Ko Samui, ir pripumpavo mergytę priešvirusiniais vaistais.

Žmona įsitaikė klinikos laukiamajame, iš kur reguliariais intervalais mėgino su manimi susisiekti, bet aš buvau palikęs savo telefoną kuprinėje, riogsančioje ant lentynos mūsų nuomojamame būste. Spėjau, kad ji skambino ir Hičui, tačiau tas nepasitikėjo atviraisiais ryšio kanalais. Jis nešiojosi GPS(4) lokatorių bei kompasą ir manė, jog to turėtų užtekti bet kuriam tikram vyrui.

Kai miško proskynoje pirmą kartą įžiūrėjau koloną, pamaniau, jog tai tolimojo Vato, vienos iš budistų šventyklų, išsibarsčiusių Pietryčių Azijoje, smailė. Angkoro Vato nuotrauką, pavyzdžiui, galima rasti bet kurioje enciklopedijoje. Sykį jį pamatęs, niekuomet neužmirštumėte: senoviniai bokštai atrodė keistai natūralūs tarytum džunglėse suakmenėję milžiniško trolio kaulai.

Bet šis “Vatas” - motociklui kylant į viršukalnę, riedant keliu su staigiais posūkiiais, vis aiškiau jį mačiau - buvo neįprastos formos ir spalvos.

Pasiekę kalvos keterą įsirėžėme į Karališkųjų tųjų pajėgų, pasienio patrulinių mašinų bei kareivių, ginkluotų rūdžių išgraužtais automatais, užtvarą. Jie nukreipė eismą atgal. Keturi kariškiai

laikė šautuvus nutaikę į pirmąją "Hyundai" furgoną, užgrūstą piepsinčiais viščiukais. Pasienio policininkai, paniurę jaunuoliai chaki spalvos uniformomis ir veidrodiniais akiniais, grėsmingai gniaužė savo ginklus. Nė kiek netroškau jiems priešgyniauti. Taip ir pasakiau Hičui.

Nežinau, ar bendražygis mane išgirdo. Jo žvilgsnį prikaustė tolumoje stūksantis monumentas - kurį laiką vartosiu būtent tokį žodį.

Dabar mes matėme objektą kuo puikiausiai. Iškilusį ant pylimo, jį iš dalies dengė miglos žiedas. Neturint jokio orientyro, kolonos apimtis buvo sudėtinga nustatyti, tačiau aš spėjau, kad jos aukštis siekia nemažiau kaip tris šimtus pėdų.

Dėl savo neišmanymo galėjome supainioti keistąjį bokštą su erdvėlaiviu arba ginklu, bet, tiesą pasakius, man jis nuo pat pradžių priminė paminklą. Įsivaizduokite gerokai mažesnę Vašingtono monumentą, stiklinį, dangaus žydrumo, su šiek tiek suapvalintais kampais. Nenutuokiau, kas pastatė šitą objektą ir kaip jis čia atsidūrė - matyt, per vieną naktį, - bet, nepaisant keistumo, kolona akivaizdžiai buvo žmogaus rankų darbo. O

žmonės kuria monumentus dėl vieno vienintelio tikslo: norėdami paskelbti apie savo egzistavimą, parodyti galią. Sveiku protu neįmanoma susigaudyti, iš kur atsirado statinys, tiesiog pribloškiančiai nederantis prie aplinkos, tačiau dėl jo materialumo nekilo jokių abejonių.....

Pastabos

- 1) Furgonai su dviemėmis eilėmis sėdynių, kursojantys nustatytais maršrutais kaip miesto autobusai.
- 2) Tualetas.
- 3) 105 laipsniai pagal Farenheitą apytiksliai prilygsta 40 laipsnių pagal Celsijų.
- 4) GPS (Global Positioning System) - pasaulinė padėties nustatymo sistema.
- 5) Skol - (skandinaviškai) į sveikatą.
- 6) Konvekcija vadinamas procesas, kai skysta arba dujinė terpė judėdama perneša didelės kinetinės energijos atomus į šaltesnes sritis, kur jie atiduoda energiją (šilumą) kitiems atomams.
- 7) Vertybinių popierių biržų indeksai.
- 8) Bodas (komp.) - informacijos perdavimo greičio vienetas.
- 9) Alkoholio, tabako ir šaunamųjų ginklų biuras.